

CARTES DE JOSEP CARNER A ROSSEND SERRA I PAGÈS

Presentació i notes a cura de
J. Medina i M. Rovira

A l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, juntament amb la biblioteca privada i els papers personals de Rossend Serra i Pagès¹, es conserven actualment² les cartes que, adreçades per Josep Carner al conegut folklorista i escriptor, donem avui a la llum pública. L'epistolari datat es desenrotlla entre els anys 1902 i 1904 en què, segons sembla, els tractes d'amistat entre els dos personatges foren ben cordials. L'un i l'altre concorrien als locals de l'Ateneu Barcelonès (R. Serra —vint anys més gran que Carner— hi havia ingressat com a soci el 1898 i J. Carner ho feia el 1902), on es creuaven la correspondència quan els era impossible d'entrevistar-s'hi personalment. Per això la major part de les missives de Carner són escrites en uns papers amb la llegenda impresa: «Ateneu Barcelonès. Particular». Giren sobre temes ben diversos. Però són especialment interessants els referits a la gestació de la revista «Catalunya», empesa fortament pel poeta, així com a la seva primera etapa³. Hi sobresurt també el primer viatge de Carner a Madrid (1903)⁴. I, d'una manera ben notable, la predisposició d'aquest a parlar d'un tema, qualsevol que fos, en versos àgils, llampants i aguts, amb una ironia que, si més d'un cop anava destinada a ridiculitzar alguna actitud o alguna persona concreta

1. Hom trobarà una semblança bio-bibliogràfica, així com també una selecció d'articles sobre folklore, geografia i literatura, al llibre-homenatge publicat per un grup de deixebles seves: *Alguns escrits del professor Rosend Serra y Pagès. Coleccionats i publicats a honor del Mestre per les seves deixebles en ocasió del Cinquantenari del seu Professorat (1875-1925)*, Barcelona, 1926.

2. A la secció dels seus papers personals, lligall núm. 53.

3. Vegi's: J. Aulet, *La revista «Catalunya» (1903-1905) i la formació del Noucentisme*, «Els Marges», núm. 30 (gener 1984), p. 29-53.

4. Vegi's: A. Manent, *Josep Carner i el Noucentisme*, Barcelona 1969, p. 147 s.

(com és ara el sonet a Ignasi Brichs, al document n. 14), sabia aplicar-se-la també a les seves pròpies coses i a ell mateix (vegi's, si no, amb quina naturalitat dedica quatre ratlles a una taca, al document n. 13).

L'epistolari, doncs, resta mancat en una part prou important: la referida a les cartes de Serra i Pagès. Aquesta, naturalment, hauria d'ésser localitzada al lloc on es guardin els papers privats de Carner. I pot ser que siguin de bon trobar a l'arxiu provincial dels caputxins de Catalunya, on devien anar a parar a través del pare Miquel d'Esplugues, que mantingué una ferma amistat amb el poeta, el qual, en començar la carrera consular que l'havia de distanciar definitivament del país, donà a l'esmentat caputxí «tota la seva biblioteca perquè la hi guardés al convent de Sarrià»⁵. Les cartes de Serra i Pagès ajudarien, sens dubte, a aclarir alguns punts per ara dubtosos, així com a col·locar al lloc corresponent algunes de les de Carner.

El conjunt és format per trenta-dues cartes més una targeta de visita. De les cartes, vint-i-nou duen la capçalera impresa amb la llegenda: «Ateneo Barcelonés. Particular»; una (n. 3) presenta la capçalera de la revista «Montserrat»; dues (núms. 17 i 18) llueixen un segell imprès amb la llegenda: «Ateneo Científico, Literario y Artístico. Madrid». La targeta de visita duu la llegenda impresa: «Joseph Carner. Advocat». Han estat indicades en nota a les cartes corresponents només en els quatre darrers casos. Totes les lletres són escrites a ploma, llevat de la núm. 29 que ho és a llapis.

Jaume Medina-Manuel Rovira

5. Vegi's: J. A. Paloma, *Correspondència entre Josep Carner i el pare Miquel d'Esplugues*, dins: «Estudis de Llengua i Literatura Catalanes / VI», Miscel·lània Pere Bohigas, 3, Montserrat, 1983, p. 373-396.

1

Amich Rossendito:

Els versos qu'ha fet mostren que V. es poeta; la poca edat, y el poch estudi dels classichs dispensan algun lunar. Segueixi per aquest camí, y a no trigar gayre els lauros cenyirán el seu front.

El dia que l' vegi ja li parlaré més extensament ab la benevolencia que caracteriza a son affm.

Mestre Titas¹

2

*Elegia*²

Després qu'he fet vint odas en vers lliure,
o en redolins com la que vaig a escriure,
contra *el que duerme en regalado lecho*
o *so artesones de dorado techo*

1. Sense cap indicatiu que en permeti la datació. Tant pot ésser, d'entre les cartes conservades, la primera com una de les últimes que adreçà Carner a Serra i Pagès. Ens plau de col·locar-la en primer lloc perquè sembla que amb una lletra com aquesta s'augura una bona relació entre els dos personatges.

2. Enlloc no hem trobat cap referència a l'anècdota que originà aquest poema. Del seu contingut, però, sembla desprendre's que R. Serra i Pagès envià «en un sobre de targetas / rodonas y gentils dugas pessetas» a Carner com a paga per alguna composició poètica d'encàrrec, fet que enutjà fortament el jove escriptor: «vostè m'llensa a la cara dos pessetas (...) / El vil metal! La sòrdida moneda!», més que més sabent que el tracte entre ells dos era de poeta a poeta: «lo qual es un insult entre poetas» (diguem, de passada, que e! fet que R. Serra i Pagès sigui reconegut com a poeta en aquesta ocasió ens fa pensar en alguna conversa anterior —o en alguna carta— on quedés reflectida la mateixa reconeixença, i per això hem posat en primer lloc la carta on Carner, comentant a Serra i Pagès uns poemes seus, diu: «els versos qu'han fet mostren que V. es poeta»).

vosté m'llensa a la cara dos pessetas
lo qual es un insult entre poetas.
El *vil metal!* La *sórdida moneda!*
No puch seguir. La conmoció m'ho veda!
Aixó es un guant que m'causa pampellugas.
Mes no, dos guants; las *sórdidas* son dugas.
Jo ¿que li he fet? En la tranquila estada
En la novella Arcadia reposada,
plena de pastorets y pastoretas,
¿que li he fet per llensarme dos pessetas?
Fos castellá! Llavors ho comprendria
y ho haguera acceptat per *hidalgua*.
Potsé perque enrahonava com un lloro
dantli cent *latas*, m'haurà pres per moro,
enviantme en un sobre de targetas
rodonas y gentils, dugas pessetas.
Tingui aqui, sant cristiá; Que no repara
que hi trovo aquell escut y aquella cara?
Un hom te dignitat! Si no s'esmena
no tindrà d'aná a Roma per la pena!
Mereix senzillament dugas catxetas
equivalentas a las dos pessetas.
Lo qu'endolceix un xich la bofetada
es la mel en que arriba embolcallada.
L'art de daurá las píndolas ab gracia
degueren ensenyar-li en la Farmacia
Y despres me corrompo y m'ensinistra
ab el saver que l'Unsa suministra!...
Acabo condemnant las sevas tretas
y empassant la saliva... o las pessetas
Peró si repeteix tals atropellos
seré capás de retornar-li en sellos
Bé prou he senglotat en aqueix dia
esgarrapant la pobre Poesia!

Firmo sols, —per fugir de frases fetas—
El Caballero de las Dos Pesetas

13 Stbre.³

3

Sr. D. Rossend Serra⁴

Mon distingit amich:

Vosté que sap lo qu'es anar en diligència, y *anar en las diligencias d'Olot* podrà apreciar si son justas o no las ratllas que li envio⁵. Y las hi envio —y dispensi la lata— perque entre las *ombras d'Olot* —que diria un romàntich— vosté hi ocupa lloch preferent.

3. Sense any. Fa pensar en la possibilitat que sigui del 1902 el fet que en la carta núm. 3, datada ben clarament el 23 de setembre del 1902, Carner digui a Serra i Pagès que de les *Ratllas de viatge* (prosa poètica de la qual li fa a mans un retall juntament amb la carta) el folklorista li n'hauria de donar cinc cèntims; l'argumentació podria ésser la següent: «si d'aquella composició (desconeguda) esmentada a l'*Elegia* (del 13 de setembre) me n'ha donat dues pessetes, d'aquesta que li envio ara, que és més breu, etc., no cal que me'n pagui tant: doni-me'n, només, cinc cèntims». De no respondre al nostre argument, la carta hauria d'ésser comptada, ara com ara, entre les d'impossible datació (llevat que algú conegués amb precisió l'origen de l'anècdota —com ocorre en el cas del sonet dedicat a Ignasi Brichs, del document núm. 12— o que algun dia apareguessin les cartes adreçades per Serra i Pagès a Carner).

4. La capçalera impresa és la de la revista «Montserrat», dissenyada el 1900 per Alexandre de Riquer. A sota hi figura l'adreça de la «Redacció: carrer de Montessió, núm. 10, principal, Barcelona». J. Carner fou un assidu col·laborador de l'esmentada revista (1900-1906).

5. Dintre el plec de la carta, J. Carner hi inclou el retall de: *Ratllas de viatge (prosa rimada)*, publicat a «Montserrat», any III, núm. 32, setembre 1902, pp. 142-143. El text ha estat recollit per L. Busquets, *Escrits inèdits i dispersos de Josep Carner (1898-1903)*, Barcelona 1974, vol. I: Poesia, pp. 265-266.

Ben mirat, d'aixó m'en hauria de donar 5 cts: però vaja, ja m' pagarà un aixarop el dia que m' trovi aprop de Canaletas.

Desitjant que no l'aixafi cap d'aqueixos taulons qu'adornan nostres *boulevards & avenues* se reitera de vosté affm. s. q. b. s. m.

Joseph Carner

23 stbre 1902

4

Sr. D. Rossend Serra y Pages

Mestre en Gaya Prosa:

He rebut sa cisellada cascadejanta, afilligranada y esquisida prosa *grisa*. Aixó anava bé per ahir; avuy fa un dia esplendit y sos amichs els gegants haurán lluhit el garbo. En Cardelús ha vingut a Barcelona per matarlo ab una planxa (com la Cecília) si no premia els gegants d'Olot. Créguim despres del fallo⁶ no surti de nits, perque algun entussiasta fill d'un poble carbassejat pot darli un mal tanto. Aquet dematí, uns xicotets de carrera han estat a punt d'anar de trompis per l'honra dels gegants respectius.— A propòsit de respectius: Si els de *La Veu*⁷ saben que demostra tan poch respecte a las festas en sas prosas rimadas,⁸ l'escomunican per apóstata.

¿No es pas vosté en Joseph Maria?⁹ Perdoni la indiscreció.

Seu affm. s. s. q. b. s. m.

Joseph Carner

28 Stbre 1902

6. R. Serra i Pagès devia formar part d'un jurat encarregat de qualificar els gegants que es presentaren a un concurs celebrat a Barcelona, segurament en ocasió de les festes de la Mercè.

7. «La Veu de Catalunya» (1899-1937), òrgan de la Lliga Regionalista, periòdic en el qual J. Carner col·laborarà assíduament.

8. Nova al·lusió a la «cisellada cascadejanta, afilligranada i esquisida prosa grisa», enviada per Serra i Pagès a J. Carner, que no hem identificat.

9. Nom o pseudònim d'un col·laborador de «La Veu de Catalunya», esmentat així mateix per J. Carner a la carta núm. 5.

Sr. D. Rossend Serra y Pagés.

Mestre, y no sols de la Normal:¹⁰

En *José María* era un individualista conseqüent y de bon pols. Pero jo li parlava d'un *Joseph Maria*¹¹ qu'escríu a la *Veu*, y recalco la *ph* que ve després del *José*, perque s' tracta d'un *Joseph casolá*, d'aquells que menjan tortells el dia del sant. Tortells o crema.

Alló del discurs *després de dinar* (istil Pelletan)¹² deu esser un *toast* (com diu en P. y S.) ab mes o menos allargos. Desitjo que tot hagi anat bé, *cosechando aplausos*.

A propòsit de cosechas; hi ha aquí una *Revista*¹³ de cuyo nombre etz. que no *es* pero *será* gracias al *denuedo* d'uns que'ns hi posém y a la col·laboració d'en Romaní y Puigdemolas,¹⁴ Maragall, Rubió y Lluch, vosté y altres que no cito. *Aixó* durá tendencias a a revista-llibre y ho farém anar un xich en serio.¹⁵ i Fins hi escriurá

10. Deu referir-se a l'«Escola d'Institutrius y altres carreres per a la Dona», fundada el 1893 per Joan Baptista Orriols, on R. Serra i Pagés ensenyà Geografia política, Geografia econòmica i Mercologia, i, posteriorment, Geografia astronòmica i física, Dret mercantil, Economia política i Etnografia.

11. Vegi's la nota núm. 9.

12. Versemblantment Eugène Pelletan (1813-1884) o el seu fill Camille Pelletan (1846-1915), escriptors francesos.

13. Primera al·lusió a la revista «Catalunya», que apareixerà pel gener del 1903, i que aleshores s'estava gestant.

14. Francesc Romaní i Puigdemolas (1830-1914). Jurista i polític membre de l'Acadèmia de Bones Lletres des de 1884. Va fundar la «Revista Regional» (1886-1893). Col·laborà a «Lo Catalanista» (Sabadell, 1887-1895) i a «Catalunya» (1903-1905). Presidí els Jocs Florals de Barcelona el 1898.

15. Sobre l'origen, evolució i contingut de la publicació, vegi's: J. Aulet, *La revista «Catalunya» (1903-1905) i la formació del Noucentisme*, «Els Marges», núm. 30 (gener 1984), pp. 29-53.

el seu parent Monsalvatje (F.)!¹⁶

Ah! m'agradaria saber alló misteriós: *En quant...* que queda interromput per la pressa del que suposo *toast* y pel qual li envia un *hurrah* son affm.

Joseph Carner

30 stbre 1902

6

Sr. D. Rossend Serra:

Mon distingit amich: Si en el *plazo breve y perentorio* de..... días no rebo resposta a ma anterior¹⁷ li envio II padrins, amb instruccions terminants

Seu affm.

Joseph Carner

8 oct. 1902

N. B.— Me penso tenir mes trassa que l'Ortega Munilla.¹⁸

7

Amich Serra:

Li envió l'prospecte de «Catalunya»¹⁹ entre quins suscriptors me permeto posarlo; vosté dirá si he fet bé.

16. Francesc Montsalvatje i Fossas (1853-1917). Historiador i membre de l'Acadèmia de Bones Lletres. Milità a la Lliga Regionalista. O, potser, el seu fill, Francesc Xavier Montsalvatje i Iglésias (1881-1921), escriptor i pintor, militant així mateix de la Lliga Regionalista i col·laborador de «Joventut» i de la premsa gironina. Publicà diversos llibres. No apareix a «Catalunya» durant el 1903 cap escrit de l'un ni de l'altre.

17. Possiblement extraviada.

18. José Ortega y Munilla (1856-1922). Periodista i escriptor, director i propietari d'«El Imparcial» i promotor del diari «El Sol», en el qual, temps a venir, havia de col·laborar J. Carner.

19. El primer número apareix el 15 de gener del 1903. Vegi's la nota 15.

Y m'hauria de fer un favor: escriure un article de fondo! —el del 2º número.²⁰ Parli de folklore, de numismatica, d'història, de pirotecnia. Agafi aquelles apuntacions que té en el calaixet de la esquerra —devant del quadro— pòsilas en net, y numeri las quartillas. Ja veu si té poca feyna! Confio en vosté; en Maragall, en Tell,²¹ en Costa y Llobera, en Romaní y Puigdengolas, en Riquer, en Pin y Soler,²² tothom me dona original. Y vosté no s' deixa passar la mà per la cara per ningú.

Soch sempre seu affm.

Josep Carner

2 Janer 1902²³

8

Sr. D. Rossend Serra Pagés.

Benvolgut amich:

Naturalment tindré molt gust en publicar l'article.²⁴ Si pot enviarmel demà, dia de Reys, avans de las XIX al Atheneu, mirarém dimecres a primera hora si cap en el primer número, com jo espero.

20. No existeix tal article en el número 2 de «Catalunya» (30 de gener del 1903).

21. Guillem A. Tell i Lafont (1861-1929). Jurista i escriptor. Fou degà del Col·legi de Notaris de Barcelona. Es dedicà també a la poesia i el 1900 fou nomenat mestre en Gai Saber.

22. Tots ells publicaren en realitat a «Catalunya», almenys al llarg del 1903.

23. La carta és sens dubte del 1903 (vegi's la nota 19), bé que J. Carner escrivís rutinàriament la data de 1902.

24. Es refereix a *Un meteoro de bona societat*, aparegut al núm. 1 de «Catalunya», 15 de gener del 1903, pp. 4-9.

Mil gracias, y qu'els Reys li posin a la sabateta tota la felicitat que hi càpiga.

Sempre seu affm.

Joseph Carner

5 Janer 1902.²⁵

9

Amich Serra:

Darse als dimonis es una cosa lletja. *Car* els dimonis son banyuts, y tenen qua, y poden a sofre. *Or*, digui als seus amichs que no ho fassin. Suposo qu'a aquestas horas ja haurán rebut el *Catalunya*;⁶ si no fos avisimho, perque hi ha dubtes d'un dels dos repartidors, que haurá de saltar.

Seu affm.

Joseph Carner

21 Janer²⁷

10

Amich Serra:

El seu homònim Serra (Valeri)²⁸ m'envia per V. quatre paraulas. Car la gent de Lleyda s'enginya per estalviar 15 cts.

En el n. 2 de *Catalunya* van els versos de la Srt. «M. Mercé

25. Semblantment a la carta anterior, J. Carner posa la data del 1902, quan en realitat es tracta del 1903.

26. Vegi's la nota 19.

27. Bé que no hi hagi indicació de l'any, la carta és sens dubte del 1903.

28. Valeri Serra i Boldú (1875-1938), escriptor i folklorista, col·laborà també a «Catalunya».

d'Arsan» sota d'uns versos d'en Rahola que parlan de bussos.²⁹
Sempre seu affm.

Joseph Carner

1 febrer³⁰

11

Mon bon amich:

No tinch panellons panellons, cosa innoble y prosaica —indigna d'un poetisant.

Poso a la cartera la poesia del Sr. Ciuffo³¹ —y are sí que reconech que s' conserva encara l'influencia catalana al Alger. La poesia de dit Sr. Ciuffo qu'aparegué a *Catalunya* me la dongué n' Maragall; jo vaig escriure a dit Ciuffo, y com qu'en Ciuffo no va contestar, creguérem que s'hauria mort y no enviárem cap exemplar de *Catalunya* al Sr. Ciuffo. —Com se veu que no te ni mitja lira per comprar sellos, espero que prompte l' veurém venent santi-de-guixi o ab la marmota a tall de savoyá. Pobre Ciuffo!

De quina índole hauria de ser lo que mi demana pel C. Excursionista?³²

I are, un favor. Podria deixarme al Atheneu aquet vespre mateix el titol del treball sobre Hércules de que V. m' parlá? Perquè

29. «Catalunya», núm. 2 (30 gener 1903), p. 81, M. Mercè d'Arsan (Pseudònim de Maria de les Mercès d'Arteaga i Santos), deixebla de R. Serra i Pagès, publica un poema sense títol. En ocasió de la mort d'aquesta (18 agost 1903), el folklorista li dedica una *Perpetuina*, a «Catalunya», núm. 16 (30 agost 1903), pp. 182-183.

30. Bé que no hi hagi indicació de l'any, la carta és sens dubte del 1903.

31. Antonio Ciuffo (1879-1911), escriptor i poeta algerès, que col·laborà en diverses revistes catalanes. A «Catalunya» emprava el pseudònim de Ramon Clavellet. El poema esmentat en aquesta carta apareix a «Catalunya», núm. 2 (30 gener 1903) p. 75, i duia el títol de *Cant de pàtria*.

32. Carner féu a l'esmentada entitat una lectura de poemes del *Llibre dels poetas*, aleshores en premsa, el 3 d'abril del 1903. Vegi's: «Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya», vol. XII, 1903, pp. 141-142.

posaríam son títol entre'ls treballs qu'anunciem, encare que s'hagués de trigar mes o menos a publicarlo.³³

Sempre seu affm.

Joseph Carner

12

11 Febrer³⁴

Benvolgut amich:

Me sembla qu'he trobat una solució per l'assumpte Llongue-ras³⁵. Mossen Norbert Font y Sagué es el protector dels amors de dit minyó, y a n'ell l'interessa estar forsa bè ab l'intrèpit espeleólech. Me sembla que si V. utilisa a Mn. Font com mitjancer no s'en penedirà.

Dintre tres o quatre dies li podré respondre sobres lo de Adelaida Ferré.³⁶

El seu article anirà a *Catalunya* del 15 de Mars,³⁷ s. Dv.

Disposi de s. affm.

Joseph Carner

Grans mercès per tot.³⁸

13

Amich Serra:

Avuy rebo provas d'un llibret de versos que m'estan imprimint. Dit llibret pot dar materia per una lectura al C. Excursionista.³⁹

Are, vosté fassi lo que vulga.

33. No hem identificat enlloc de «Catalunya» cap treball amb aquesta temàtica.

34. Bé que no hi hagi indicació de l'any, la carta és sens dubte del 1903.

35. Vegeu la nota núm. 93.

36. Adelaida Ferré i Gomis (1881-1955). Pedagogia i folklorista, deixebra de R. Serra i Pagès.

37. A «Catalunya», núm. 5 (15 març 1903), no hi ha cap article de R. Serra i Pagès.

38. Sense data. És, però, anterior al 15 de març del 1903.

39. Vegi's la nota 32.

El volum s'anomenarà *Llibre dels Poetas*⁴⁰ y n' podria llegir fragments. (1).⁴¹

Seu affm.

J. Carner⁴²

(1) Aqueixa taca... sucinta
qu'ha caygut sobre el paper
prova que dintre el tinter
deu haverhi massa tinta.

} Això no es del tomo em
prempsa.⁴³

40. Hom fa constar al colofó: «Aqueix llibre demorà a Can Fidel Giró, impresor de Barcelona, un any i mitj per designi de Kronos (y no per culpa d'En Fidel Giró) y finalment quedá enllestit en el janer de MCMIV».

41. Després del mot «fragments» hi ha una taca de tinta; Carner hi posà una notació: «(1)», tot comentant-la al peu del full.

42. Sense data. D'acord amb les notes núm. 39 i 40 ha d'ésser datada abans de l'abril del 1903.

43. Al «tomo en premsa», és a dir, al *Llibre dels poetas* hi ha un *Himne* (que fou publicat per primera vegada a «Catalunya», 30 abril 1903, p. 348), que comença: «Oh Taca Rosa qu'en l'espai lluheixes, / oh Taca Rosa d'invisibles alas, / oh Taca més gentil que la blancura, / fresca, lleugera, vaporosa y clara!» El poema, recollit amb modificacions al llibre esmentat, pot haver donat origen a l'anotació faceciosa de Carner en aquesta carta.

El jove Ignasi Brichs,⁴⁴ vostè ja l' deu coneixe.
 Te un fantasiós bigoti, y l' rissa ab art fatal;
 sa clenxa diu prou bé qu'ell està per mereixe;
 Però sos llavis dolsos, no n'han fet poch de mal!

44. Ignasi de Lloïola Brichs i Quintana. Escriptor i barreter amb botiga al carrer dels Arcs. Col·laborà en diverses revistes de principis de segle: «Joventut» «Art Jove», de la qual fou redactor, «Catalunya Artística», etc... Publicà el 1906 *Idilis negres*, aplec de narracions breus en bona part aparegudes anteriorment en algunes de les revistes esmentades. Gaziell, *Memòries*, Barcelona 1967⁴, p. 210, en fa una semblança: «Brics, que també feia els seus versos, sense deixar de fer barrets, era dels pocs «modernistes» que no en gastava la indumentària; més aviat tenia l'aspecte d'un «gomós», és a dir, un jove a la moda. El pentinat era la seva flaca: el duia espès, tibant, perfecte, la clenxa partida al mig i com tirada amb regle. Era una testa de ninot d'aparador de sastreria. Vilanova se'l mirava sempre llargament, amb una rialleta als llavis, però dolça i serena. I aquell vespre, davant meu, tot d'un cop li digué: "Caram, caram, amic Brics: vostè deuria ser capaç de fer la clenxa a un plat de fideus!..."». Per la seva banda, J. Oller i Rabassa, *La malvestat d'Oriana i Josep Carner*, dins *L'obra de Josep Carner*, Barcelona 1959, pp. 277-280, comenta: «Les ironies i bromes de Carner eren més per a divertir que no pas per a fer mal, encara que desorientessin la víctima de la facècia». I tot seguit reporta l'anècdota exposada en el poema en qüestió: «no recordo en quina ocasió Carner va adreçar-li [a I. Brichs] uns versos festius. Entre ells hi havia els que segueixen, que encara jo, com altres recordem:

I així els capells se't tornaran corones
 i els arcs del teu carrer, arcs triomfals!

El mateix explica R. Llates, *Trenta anys de vida catalana*, Barcelona 1969, pp. 235-236, que exposa a més a més, la reacció de Brichs davant el sonet faceciós de Carner: «El senyor Albert Brichs i Quintana (...) conegué el poeta Josep Carner, quan el gran home de lletres estava a la seva època desfermada d'*enfant terrible*, pels inicis dels noucents. Carner li dedicà en un àpat d'homenatge, no sé per quines raons (l'homenatge), una poesia que, al·ludint als negocis de barretaire i a la botiga de la família Brichs, acabava dient així:

...I així se't tornin els capells corones,
 i el teu carrer dels Arcs, arcs triomfals!

El seu esguard d'artista per mons ignots s'allunya;
ell de conexements folklorichs es un pou,
y té al carrer dels Archs una botiga, y fou
secretari de la —Lliga Catalanista!^{44bis}

En Brichs fà prosa; escriu sota pomposos títols
coses llargues qu'en lloch de cants tenen capítols;
hà enguany el jove Brichs tirat als Jocs Florals.

Oh gloria somrient qu'als Jochs florals brotonas,
tots els capells d'en Brichs que s' mudin en coronas
y el seu carrê dels Archs, li siga d'Archs triomfals!

J. Carner

14 abril⁴⁵

La capelleria Brichs era el carrer dels Arcs. Aqueixa poesia —m'ha dit el senyor Joan Oller, de qui tinc l'anècdota— sembla que no va ser gaire del gust de l'agraciat. / No va deixar transparentar cap reacció i es va limitar a somriure una mica. Però l'educació victoriana no va ser-li cap obstacle per a prendre, al cap d'un quant temps, la seva revenja. / El poeta Carner havia anat a Madrid, em sembla que per examinar-se per al doctorat de la carrera de Dret. A la pensió on residia va rebre un telegrama notificant-li l'extrema gravetat d'un seu familiar pròxim. A corre-cuita, Carner tornà a Barcelona. Encara que tingué l'alegria de veure que només es tractava d'una mala plaserteria, d'altra banda li va coure la burla que li havien fet; a part del perjudici. Quan fem una facècia, no ens plau gents que ens la tornin».

44 (bis). Vers poc afortunat rítmicament. Presenta, a més, la manca de rima amb el primer vers del quartet al qual correspon, quan hauria estat ben senzill d'aconseguir-la escrivint: «Lliga de Catalunya»; es tracta d'una de les bromes de Carner: esguerra expressament el vers per ridiculitzar la poca habilitat d'Ignasi Brichs en el camp literari. En realitat mai no existí una «Lliga Catalanista», sinó precisament una «Lliga de Catalunya», que l'any 1901 donava una bona part dels seus membres a la «Lliga Regionalista», tot just acabada de crear.

45. Sense any. Pertany al 1903, en què Brichs presentà als Jocs Florals de Barcelona una narració titulada *En Lluch de la Calma* (segons consta a la p. 29 del volum dels Jocs Florals corresponent a aquell any, bé que no hi figuri el nom de l'autor), que no obtingué cap premi, i que publicà a «Joventut», núm. 189, 24 setembre 1903, pp. 628-631.

Amich Serra:

He rebut una comunicació del *Centre* sobre lo de S. Jordi.⁴⁶

Es un amohino, veritat, en Rocafort!⁴⁷

Deixemnos de comunicacions oficials, y diguim sincerament si es qüestió de ferli utilitat o nosa. Per vosté estich disposat a llegir 160 poemes. Contestim clar y català. O millor; si ho vol, digui que si al *Centre*; si no li ve d'aquí digui que no.⁴⁸

Seu affm.

J. Carner

17 abril.⁴⁹

Amich Serra:

No podriam publicar a *Catalunya* aqueix trevall de la seua deixebra?⁵⁰ M'agradaria que m'ho pogués lograr. Li deixo al seu criteri demanar la totalitat, un fragment etc.

46. Es refereix a la festa patronal del Centre, a celebrar el 23 d'abril, diada de sant Jordi.

47. Ceferí Rocafort i Samsó (1872-1917). Geògraf, arqueòleg i historiador. Desenvolupà una intensa activitat al Centre Excursionista de Catalunya. L'any 1903 era vocal de la Junta Directiva.

48. A la crònica de la festa esmentada (Vegi's: «Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya», XIII (1903), p. 139), no consta que hi prengué part directament J. Carner. Tanmateix, de les afirmacions fetes a la segona part del segon paràgraf de la lletra núm. 16, es desprèn que el poeta hi envià alguna composició per tal que hi fos llegida.

49. Sense any. D'acord amb les notes anteriors ha d'ésser datada el 1903.

50. Versemblantment es refereix a Sara Ma. Llorens i Carreras, *Un recort de col·legiala*, «Catalunya», núm. 11-15 juny 1903, pp. 489-499; o bé a Maria Baldó, *Folklore. Jochs de l'infantesa* «Catalunya», núm. 13, 15 juliol 1903, pp. 17-29. Ambdues foren deixebles de R. Serra i Pagès, i principals curadores del llibre dedicat a homenatjar-lo (vegeu la nota 1 de la presentació).

He rebut l'article de V.⁵¹ Va tot, y moltas gracias.— Gracias també per haver llegit *alló* al Centre.⁵²
Sempre seu affm.

Joseph Carner

25 abril 1903

17

Era un poeta afamado
que también era abogado.

Usaba noche y mañana
un traje entero de pana.

Allí en Cataluña a solas
ganaba *flors y violas*.

Y se dijo: Aquí, que hago?
A Madrit a hacer el vago.

De su gran poder en prueba
coge el mundo y se lo lleva.

.....
.....
Y aqui m' té,⁵⁴ al c. de Carretas 7, pral, amodorrat, *abruti* com diria M. Pin) ab *fourmillements* semitichs.

51. Es deu referir a R. Serra i Pagès, *Las lenguas novo-llatinas*, «Catalunya», núm. 15, 15 agost 1903, pp. 98-102.

52. Vegís la nota 48.

53. A la capçalera impresa hi figura un segell de l'«Ateneo Científico, Literario y Artístico. Madrid».

54. «Catalunya», núm. 11, 15 juny 1903, p. 517, donava la notícia del desplaçament de Carner a Madrid. Vegi's també: A. Manent, *Josep Carner i el Noucentisme*, Barcelona 1969, p. 147 s.

Sap que podria fer? Enviem presentacions per algun savi de Madrid que l'anirà a veure. Escriguim i diguem forsa coses que siguin un *lenitivo a mi dolor*. Y vostès ¿que fan a l'Atheneu? ¿Guanyaran o perdran a les seccions?

Sempre seu aff.

Joseph Carner

30 maig⁵⁵

18

Sr. D. R. Serra y Pagés⁵⁶ – 12 Juny 1903 – Madrid

Molt apreciable amich:

Desde l' punt genétich fins al perfeccionament edénich —maravellosa concreció del Ensomni intangencial— tota agrupació deu, no endormirse en estanyament antropocentrich, sino evolutivar ja francament, ja d'una manera elíptica, sense ferse trémola per incertituts esotéricas ni caure tampoch en esvaniments ciprins. Y com el viarany té per dificultats la negació o incognoscencia, y l'afirmació calipsiaca, o erro, son necessarias las incursions investigativas que s' resolen en didactismes flexuosos; prova d'altura lactescent n'es sa lletra derrera, copsable en inductivitats, brollaments de son cervell tentaculífer —Enrosaments de beneficacions devinguin cada instant més salutífers sobre el Mestre.

El Sudra feble

dit Joseph Carner

Munió de casas
ab teulas, qu'ha
nom Madrid. —El
sol s'anemisa y
rodola en lo No-Vist.⁵⁷

55. Sense any. Però indubtablement del 1903.

56. A la capçalera impresa hi figura un segell de l'«Ateneo Científico, Literario y Artístico. Madrid».

57. Epístola sibil·lina a la qual fa al·lusió en la carta núm. 19.

Apresiasiíssim amich:

Ja estich a Barcelona, he tornat! — tinch *acento!*

Al Atheneu m'he trovat una carta de V. fetxada el 20 de Maig (¿?)⁵⁸

Deixim quatre mots parlantme de V; com está, si encare es errabond, si ha rebut una carta meua dolsa y clara a lo Tolstoï.⁵⁹

A Madrid hi ha un Sr. que diu qu'el Romancero del Cid es molt mes gros qu'Homero.

Seu affm.

J. Carner

20 Juny⁶⁰

Cante jondo

Aaaaaaaaaaaaaaaaaay!
 Ay Madrid de mis entrañas
 que mala memoria tengo!
 que mala memoria tengo
 ay Madrid de mis entrañas!
 que mala memoria tengo!
 Ay Madrid de mis entrañas
 ay Madrid de mis entrañas
 que mala memoria tengo!
 ay Madrid de mis entrañas
 si te he visto no me acuerdo!

58. Carner troba estranya la datació de la carta de Serra i Pagès. En efecte, Carner, el 20 de maig devia ser encara a Barcelona.

59. Al·lusió a la carta anterior.

60. Sense any. Però indubtablement del 1903. «Catalunya», núm. 12, 30 juny 1903, p. 565, diu «També ens ha visitat D. Joseph Carner (de Madrid) que parla un català de Ribagorza, y ens ha dit entre altres cosas, qu'a Madrid hi ha saludat a nostre excelent amich D. Enrich Arderiu y que no ha anat al enterro d'en Nuñez de Arce, malgrat haventseli ofert una cinta»

Copió un *couplet* del *Terrible Pérez* qu'a Madrid fa furor:

En lazo indisoluble mister Jhon
se unió con una miss,
causando extraordinaria sensacion
la boda en su país.

Tuvieron cien regalos de un valor
que no se vió jamás;
pero el valor que demostró el inglés
uniéndose a la miss fué mucho mas.

El Chor
Fué mucho mas.
Si.

L'Orquesta
Zim, zim. Buuuuum! Bum!
(Després ve *Hablado*)

Que tomo es ese
que Ud. me ofrese?

Pepe Carnérez⁶¹

21

Benvolgut amich:

Desde un recó de provincia com aqueix ens quedan inconnegudas innombrables evolucions y circonvolucions del processus incessant de tot lo vivent. —Mes a Madrid, *las sombras se disipan*, y devalla una gran claror embolcalladora y penetradora dels homes

61. No hi figura cap mena d'indicació de la data. El seu contingut fa suposar que el plec acompanyava la carta núm. 19 o la núm. 21.

y las cosas. —Car aquí ignorávam: *A.*— L'existència de D. Vicens Gay⁶², cerebral madrileny que s'apren de memoria els articles d'Unamuno y las conferencias den Sales Ferré⁶³, recitantne llarchs paragrafs en el decurs de las conversas, y fent grans síntessis a proposit de las tijas y las bolvas —*B.*— Que en la gesta den Cardelús⁶⁴ com en la gesta del Cid, hi han intervingut massa els romancers —Y això ho dich ab pregon dolor, perque sento envers en Cardelús una suavitat paternal —*C.*— Que en els jardinets hi caben las reminiscencias mitjevals en forma de pendonet, *quin* manech es una canya *surmontada* d'un angle de llansa, y *quina* tela es una lámina de metall, ab el bando del arcalde prohibint arrencar flors, y no se si menjar herba. Dits pendonets fan a Madrid hermós efecte. *D* Qu'en Gassiot,⁶⁵ devingut sicalíptich (oh meravella, y esverament del blanch fajol) aná a veure repetidas voltas *Abanicos y panderetas*, ignoble sarsuela, repetintne agudesas, cantarellas y gesticulacions ab ubriaguesa incomprendible. —Mes un altre dia seguirem l'abecedari.

Admés, y ab molt gust el volúm⁶ que proposa, y no li he dit avans, perquè en aqueixa materia, m'agrada consultar als companys de redacció, encare que no mes sigui per *bien parecer*. —Li enviarán els n. que demana. Mil gracias pel article⁶⁷, que m'agrada molt, y al acabarlo de llegir he exclamat com aquell:

—Jo ja ho deya!

En J. Bofill,⁶⁸ com V. comprendrà no sap l'estat dels assumptos de V.; dispénsil.

62. Versemblantment hi és al·ludit Vicent Gay i Forner (1876-?), professor i publicista, catedràtic d'Economia política a Valladolid.

63. Manuel Sales i Ferré (1843-1910). Historiador i sociòleg. Catedràtic de sociologia a Madrid (1889), ciutat on fundà l'Institut de Sociologia.

64. Personatge que apareix també a la carta núm. 4, relacionat amb el món del folklore.

65. No l'hem sabut identificar.

66. Ignorem a quin volum fa referència.

67. Possiblement al·ludeix a alguna publicació que R. Serra i Pagès li va trametre.

68. Jaume Bofill i Mates (1878-1933). Escriptor i polític, gran amic de J. Carner.

M'agradaria veurel, mes V. devé subtil y vaporós com un
flotante tul.

Mani a son affm.

Joseph Carner

Quina J!

22 Juny⁶⁹

22

Benvolgut amich: li suplico qu'apenes pugui deixi aquestas
provas⁷⁰, ab els afegits, a l'Atheneu mateix.

Sempre su affm.

J. Carner

12 agost⁷¹

23

Benvolgut amich:

El seu article⁷² no era a l'impremta.

1º Perque V. va dir que volía retocar-lo.

2º Perque m'agradaria qu'anes ab la firma de V.

Quan a l'exemplar per *Na maria Mercé*,⁷³ jo mateix el deixaré

69. Sense any. Versemblantment del 1903.

70. Potser fa referència a *Perpetuina*, que Serra i Pagès publicà a «Catalunya», núm. 16, 30 agost 1903, pp. 182-183.

71. Sense any. Indubtablement del 1903.

72. Vegi's la nota 70.

73. La *Perpetuina* al·ludida a la nota 70 és un article necrològic en record de M. Mercè d'Arsan. Vegi's la nota 29.

al Atheneu per son pare (car l'oviro cada dia al Atheneu).
Sempre seu affm.

J. Carner

Que li provi el viatge!

13 agost.⁷⁴

24

Benvolgut amich: l'article⁷⁵... ja era a l'impremta, però tan bon punt n'hi hagin provas, li enviaré *gustós*.

Gracias per tot

Joseph Carner⁷⁶

25

Al Sr. D. Rossend Serra.

Deu lo guard.

Hi haurá inconvenient en que, sense cerimonia, ens reunim el vinent diumenge al Centre Excursionista, a les 6 de la tarda, els d'alló den Maragall?⁷⁷ Jo ja tinch els articles den Maragall en mon poder.

74. Sense any. Indubtablement del 1903.

75. Vegeu les notes a les dues cartes anteriors.

76. Sense data. Però anterior al 30 d'agost de 1903.

77. «Catalunya», núm. 14, 30 juliol 1903, p. 54, comença a parlar d'un *Homenatge a Maragall*; «Catalunya», núm. 15, 15 agost 1903, p. 135, es fa ressò del bon acolliment que ha tingut la idea, i transcriu una llista d'adherits, encapçalada per J. Carner i seguida per d'altres personatges, entre ells Serra i Pagès; «Catalunya», núm. 17, 15 setembre 1903, p. 217, anuncia la propera convocatòria dins el mes de setembre d'«una reunió de periodistas, en el local del Centre Excursionista de Catalunya, qu'ens ha sigut galanament cedit». Aquest any Serra i Pagès era vice-president del Centre.

Si v. pot anar a dita reunió també serà de la Comissió y aixís tindrà mes nom en aqueix Barcelona.

Sempre seu affm.

J. Carner

Gracias per tot

Avuy dimars⁷⁸

26

Sr. D. r. Serra Pagès.

Benvolgut amich:

En resposta a sa derrera carta rebuda ab *considerable retraso* dech dirli, ay! que jo ja no soch al *Catalunya*.⁷⁹ No obstant, ja parlaré del assumpto al actual Dr. qu'es molt amich meu.

Me convindria véurel a V. Suposo que segueix a Can Ràfols? y tan *introuvable!*

Sempre seu affm.

J. Carner

9 oct.⁸⁰

La ploma es dolenta i si m'enten ja farà prou.

78. Sense cap altra especificació. Però, en tot cas, és anterior al 15 de setembre del 1903.

79. «Catalunya», núm. 18, 30 setembre 1903, p. 286, insereix la següent «LLETRA.— El benvolgut amich Joseph Carner ens prega l'inserció de las següentas ratllas: / “Excelents companys de CATALUNYA: / La part que he prés fins are en aqueixa Revista, peca per dos punts principalment: per la indulgencia y per la precipitació. L'indulgencia es invencible en mí, y conseqüencia de la meva ignorancia que no m' permet ser exigent ab ningú; la precipitació hauria d'esser cada vegada mes gran. Una forta acumulació de quefers m'obliga a abandonar-vos. A tots remercio. A vosaltres, y als distingits colaboradors, y als suscriptors pacients. De tots els quals me confesso deutor y'm delcaro humil servent, / JOSEPH CARNER».

80. Sense any. Indubtablement del 1903.

Amich Serra: En Pujols votarà ab els castellanistas perquè es molt amich d'ells, y vá a las sevas penyas.— Procuraré fer alguna cosa però m' sembla que será inútil —Fassin entrar *socios* —Ah! y fassin una candidatura decent, ja que voste es *cacique*.—

Sempre seu affm.

Joseph Carner

Avuy dijous⁸¹

[Al marge esquerre:]

Una idea. Posinli en Pujols, a la candidatura de vostés. Fassinlo Vis Secretari o Revisor de Comptes; que no pugui fer mal, y qu'en cambi vostés se l' puguin fer seu.⁸²

Sr. D. R. Serra Pagés.

Distingit Amich:

Li adjunto un *Idili dels Nyanyos*.⁸³

Ja pot escriure el prolech de las *Traduccions Gregas*, perque

81. Sense cap indicació de data.

82. A la Secció de Literatura, Història i Antiguitats, en Francesc Pujols Morgades (1882-1962) figura com a Vice-Secretari. Vegi's: «Acta de la sessió pública celebrada en el Ateneo Barcelonés el 15 d'octubre de 1903», p. 36.

83. Exemplar conservat actualment a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Hi ha una dedicatòria: «A En R. Serra y Pagés, el Fallayre de bras incansable. J. Carner».

l'original d'En Pellicer s'està imprimint a corre cuyta.⁸⁴ ¿Vol
corretgirne V. mateix las provas, o no?

Gracias per tot.

Sempre seu affm.

Joseph Carner

P. S. Procuraré veurel, perquè voldria parlarli.

18 Dbre.⁸⁵

29

Amich Serra: admesos —es clar!— els dibuixos, solzament
procuri enviarnosels aviat.— Y are, perdónim; soch un miserable;
he perdut la nota de *La Renaix.* en que s'publicaren las *Siracus*⁸⁶
Bonas Festas! Bonas Festas!⁸⁷

Joseph Carner

Lo de las poesías gregas potser fora un xich... un xich... En fi,
com li sembli.

84. Enlloc no hem trobat constància de la publicació d'aquest llibre.
Tanmateix és ben sabut que Josep Maria Pellicer i Pagès (1843-1903),
historiador, poeta i bon coneixedor del llatí i del grec, així com de moltes
altres llengües, havia traduït centenars de poesies dels clàssics. Vegi's l'article
necrològic que li dedica R. Serra i Pagès al «Butlletí del Centre Excursionista
de Catalunya», any XIII, núm. 101, juny 1903, pp. 146-149. Una d'aquestes
traduccions, la del poema *Hero i Leandre*, enllestida el desembre del 1894,
fou publicada pòstumament per l'Institut de la Llengua Catalana (s.a.).

85. Sense any. Indubtablement del 1903.

86. J. M. Pellicer i Pagès, *Examen crític y traducció de las Siracusanas*,
«La Renaxensa», 10 agost 1874, pp. 268-270.

87. Sense data. Sembla, però, que es refereix a les festes nadalenques del
1903.

Benvolgut amic: li van donar el volum dels Jochs Florals de 1902 els moços de l'Atheneu?

Sempre seu affm.

J. Carner

Avuy Dissapte.⁸⁸

19 Abril.⁸⁹

Benvolgut amic:

Aqueixos dias passats soch estat a Tarrassa, la noble vila dels panyos. Ahont, per rebre al Rey⁹⁰ un individu posá un domás, y demunt una tovallola russa ab l'escut d'Espanya.

Cercaré *El Tranvia Electric*⁹¹ però no sè ahont para, si bé tinch la certesa de guardarlo. De manera que no s'estranyi si no li envio desseguida.

Per llegí al Centre Excursionista els puch oferir una *Conferencia* (poesia) que, si no hi tenen inconvenient, sera llegida per un amic meu.⁹²

88. Sense cap altra indicació cronològica. Però segurament del 1903.

89. Sense any. Sens dubte del 1904.

90. Vegi's: «La Veu de Catalunya», 19 d'abril 1904, on es fa la crònica de l'estada del monarca a la vila del Vallès el dia anterior.

91. Títol no identificat.

92. Es refereix a la festa patronal del Centre, a celebrar el 23 d'abril, diada de sant Jordi. (Vegi's: «Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya», vol. XIV / 1904, p. 161). S'hi feren diverses lectures literàries en prosa (J. Massó i Torrents, J. Pons i Massaveu, N. Oller i R. Serra i Pagès) i en vers (F. A. Ubach i Vinyeta, E. Tarrés, J. Carner i altres).

Hero y Leandre dormen, car el sopor d'En Llongueras⁹³ els ha sigut comunicat. En Llongueras está enamorat d'una noya anomenada per la gent *Fustereta*. Car son pare es fuster.

Que la vida li sigui dolça.

Joseph Carner

32

Benvolgut amich: El dador es el meu bon amich, y ocupat de llengua catalana y música, D. Emili Vallès y Vidal,⁹⁴ professor de Nostre Institut Gral y Tecnich. —Jo soch molt honorat de junyir ab las cintas del amor a tan ilustres amichs meus.

J. Carner⁹⁵

33

13 Stbre.⁹⁶

li dona recorts d'Olot, tot ell consternat pel telegrama, y trovant ja targeta, li ofereix sa casa Aragó 291-4-1.

Sempre seu affm.

Joseph Carner

93. Joan Llongueres i Badia (1880-1953). Músic, poeta i escriptor. Redactor i col·laborador de «Catalunya», i crític de «la Veu de Catalunya». Juntament amb J. Carner començaren una obra, *L'any mil*, pensada per als «Espectacles-Audicions Graner», que restà, però, inacabada. Qui sap si també l'al·lusió feta a Hero i Leandre respon a un projecte similar.

94. Emili Vallès i Vidal (1878-1950). Gramàtic, lexicògraf i pedagog. Exercí la crítica musical en diversos diaris i revistes («El Matí», «Catalunya», «Empori», etc.).

95. No hi ha cap indicati que permeti datar-la.

96. Targeta de visita amb la llegenda impresa: Joseph Carner. Advocat. Sense data.